

H

A

L

K

E

V

İ

HALKEVİ

ALTAN

YIL -I-

HALKEVİ İDARE HEYETİ TARAFINDAN ÇIKARILIR

SA

ELÂZİZ

Ayda bir çıkar

22 1. nei Kânun 1935

İÇİNDEKİLER

Yurt sevgisi ve yurtda bayındırlık ödevi	C. A.
Türk Tarih kurumunun yurttaşlara tavsiyesi	...
Mülkiyelilerin Bayramı	...
Paramızı artırma ve işletme ödevimiz	C. A.
Dün Bugün	Sadi Cünel
Elâzizin mümtaz evlâtlarından merhum Hacı Hayrı ve eserleri	B. Turgut Okaygün
Artırma ve biriktirme yedi günü	Ziya Gökmen
Şar haberleri ve saire	

Turanbasımevi
Elâziz

HALKEVİ ALTAN

YIL -I-

HALKEVİ İDARE HEYETİ TARAFINDAN ÇIKARILIR

SAYI -XI-

ELÂZİZ

Yurt Sevgisi ve Yurtta Bayındırlık ödevi

Bakır Demiryolunu Diyarbekir düzlerine
diren ve daha enginlere ulaştırmayı amaç
eden Türk idare tutumu daha pek çok
fırlı törenlerle gurdun en uzak bucakla-
rında sen ve kutlu terennümlerle gelişe-
cektir. Bu işi yapan, Hükûmetin başarıcı
elidir. Lâkin geniş yurdumuzun hep birden
onarılması isteğile gönüller ve idealler
tutuşup buram buram tütmetedir.

— Ah; ne olur Limanlarımız da yapılsa?
ah; ne olur, sularımızda akıtılsa, ah, ne
olur Ormanlarımız da çoğaltılsa? ah ne

olur Göllerimiz islâh edilse, Nehirlerimiz
işlense, bir tek sözle: ah; ne olur?... Yur-
dumuz baştan başa bir cennet oluverse!...
dileklerle dillerimiz gece gündüz dolup
dolup boşoluyor, kalplerimiz bu tatlı ve
sıcak çarpıntılarla heyecanlanıyor. Her kö-
şede, her evde hemen hemen karı kocanın
çoluk çocuğun dahi kokuştığı ve istediği
budur. Biz bu isteğin de çok hayırlı bir
müjde olduğuna güvenliyiz. Çünkü şimdiye
kadar ne olduğunu pekte bilmediğimiz ve
ancak kitaplarda ve Öğretmenlerin ağzın-

aan dinleyerek kapma ve katma bir fikir gibi tuttuğumuz yurt sevgisi, içimizde ve ta yüreğimizin üstünde ve ruhumuzun ortasında en canlı bir duygu halinde kendini göstermiştir.

Yurdun erkinlik ve diriliğinde hatta, dirlik ve genliğinde en birinci şart yurt sevgisidir. Yurt sevgisi önemli bir eğitim işi isede bu eğitimi (terbiye) lâfla, kuru dizkorlarla vermek yeterli bir şey olamaz. Söz, her işte olduğu gibi eğitim işinde de boş yere tüketilmiş bir zamandır.

"Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz," demişler; Busözün en uygun yeri burası değil-sede böyle örnek sözlerin anlamı geniştir. Laf la bir iş görülemediğini ve ancak işle, amel ile güvenlik elde edilebileceğini perkitmek istiyoruz. Acunun en yurt sever Uluslarının bu yurt severlikleri her halde yalnız sözlerle ve kuvvetli güzel yayımlarla ortaya çıkmış değildir.

Yurdu sevmeyi ve yurt severliğin gereken kertesini ileri süren, öğretmen, Ozan (Şair) Eedp, yazıcı kestirmesi herkesi bu öğüdün karşısında bir de sevicek ve sevilmeğe değer bir yurt göstermelidir. Yoksa sözüne verdiği önemin binde birini karşılayacak bir sonuç elde edemez.

Bizde Cumhuriyete kadar geçen devirlerde yurt severlik eğitimi hep söz üstüne kurulmuştu. Yurdumuzda sevdiğimiz şeyler yurdumuzun kendi güzelliğinden ve tabiatın güzel bir verişle bize bağışladığı tabii bereket ve bolluğun özünden ibaretti.

Geniş ormanlar, temiz hava, suyu bol Nehirler, yurdun üç tarafını çeviren en verimli Denizler, dağların ihtişamlı serpillişi, toprağın bereketi, yaylaların, ovaların sevimliliği, yurdun her ufkunda iklim değişimleri, hatta bir çok defa bir mevsim içinde bir iki mevsimin birleşerek görümesi,

bakımsız kalan yurdumuza tatlı bir sevimlilik vermiştir. Ezeli ve ırkı hasletimizin de sayesinde yurtseverliğimiz hafiflememiştir. Fakat dünya gidişine karşı bizim yurt severliğimizin daha kuvvetli ve gittikçe artan bir güvenle çoğalması ve ateşlenmesi gerektir.

Cumhuriyet idaresi hükûmeti, tutumunu her yönden ulusal kalkınmanın, en sağlam ve en büyük manivelâlarına dayayarak en büyük bayındırlık işlerini başarmaktadır. Fabrikalar Demiryollar, gibi... daha sonra da limanlar, ve sular işine girişecektir ve bunları da kolaylıkla başaracaktır. Buna güvenmemek ve inanmamak artık ystkur. Lâkin asıl yurdun güzelleşmesi işindeki büyük ödev yurttaşlarıdır.

Devlet küçük işlerle uğraşamaz, bunları da halk kendisi yapacaktır. Sukaklarımızın dü: günlüğü, temizliği, evlerimizin zerafet ve letafeti ile de Hükûmetin uğraşmasını bekleyemeyiz. ya; İşte bunun gibi daha yapılması lazım ve yurttaşların gayretile yapılması çok mümkün olan pek çok işlerimiz var. Bunların hepsini şimdilik bir tarafa bırakalım da Elâziz de ve Elâzizli yurttaşlarımızın yapabilecekleri bir işten konuşalım Elâziz de yapılacak bir çok şeyler daha vardır. Fakat biz bu konuşmamızla yalnız Gölcükten bahsetmek istiyoruz.

Gölcük, tabiatın Elâzize bağışladığı pek değerli bir hazinedir. (1100) rakım gösteren bir yükseklikte kocaman bir denizin bulunuşu istemekle ve aramakla ele geçirilir bie nimet değildir. Gölcük, yaz günlerinde ve hem de yazı biraz ağır geçen bu illerde bir taraftan sıhhat ve bir taraftanda kazanç kaynağı olabilir. Fakat biz Orta anadolu adamları bunun kadrini ve kıymetini bilmiyoruz. Yaz banyolarında ancak

kıyı adamları faydalanmasını biliyorlar. Biz elimizde mendillerle tozla karışarak alınlarımızda çamur haline gelen terlerimizi silerek bir parça serin hava için rüzgârın çıkmasını bekliyoruz. Halbuki her yaz Gölcük kenarında beş on günümüzü temiz ve rahat geçirir, sıhhatımıza sağlık toplarız.

Lâkin Gölcüğe bu günkü durumunda gide bilmek hemen hemen mümkün değildir. Çünkü Gölcükte ne barınacak bir kulübe ve ne de gölgelenecek bir ağaç vardır. Hatta biraz uzaklarda ter temiz buz gibi kaynaklar varken Gölcükte içilecek bir damla su bulunamaz. Bunları hazırlamak güç bir iş değildir.

Plaj olabilecek kıyılara bu yıl bir miktar ağaç dikilebilir. Su da getirtilir. Esasen güzel meyveleri, bol yiyecek ve içecekleri olan köyler de pek yakındır. Bunları söyledikten sonra asıl düşüncemizi diyelim.

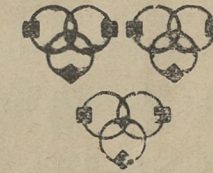
Parası olan, şu veya bu işe koyup gelir temin etmek isteyen yurttaşlarımız hemen Gölcük kıyılarını satın almalıdırlar. Dünyanın en güzel ve en temiz Plajlarından biri olınaya namzet Gölcük kenarında küçük birer Otel birer Casino ve hatta küçük küçük kiralık evler yaptırmalıdırlar.

Gölcük yalnız Elâzizin değil, Yazın çağır çağır yanan Diyarbekir, Mardin, Urfa gibi illerin de plajı ve yazlığı olur. Bir defa barınılacak yer ve gelenlerin istirahatı temin edilince kurulan yapılar kâfi gelecektir. Parası ve akli olan Elâziz'lilere bu işi göstermeyi ve bunun asla zararlı değil çok kârlı bir yol olduğunu ortaya koymayı yurtsal bir ödev biliriz.

Elâziz'de bu yıl içinde İki yüze yakın ev yaptırılmıştır. Bana kalırsa bu paralara çok yazık olmuştur. Bu paralı yurttaşlar Elâziz'de yaptıracığı evin yerine Gölcükte küçük bir Otel ve bir Casino yaptırmış olsa idi. Elâziz'de ki evden alacağı üç senelik geliri üç ay içinde Gölcükten alırdı.

Tren Gölcüğün güney kıyısını bir çizgi gibi geçmektedir. Gölcük istikbalin en ferahlı en neşeli ve en çok kazançlı bir plajıdır. Parası olan hiç durmamalı şimdiden işe girişmelidir. Hem kendisi kazanmalı ve hem de yurdun güzelleşmesine ve Bayındırlaşmasına hizmet etmelidir. Vaktinde davranmayanlar bir kaç yıl sonra peşiman olacaklardır.

C. A.

YURTTAŞ,

Türk Toprağının üstü ve altı değerli antikiteler, anıtlar ve tarihî eserlerle doludur. Bunlar, Türk Ulusunun dünyada ilk kültürü kurduğunu, Ulusumuzun başka Uluslara kültür önderliği ettiğini bütün acuna tanıttacak şahitlerdir. İnsanlık kültürünün kuruluşunda, gelişiminde ve ilerle-yişinde Türk Ulusunun yaratıcı varlığını gösteren, bu ata andaçlarını korumakla, "Türk Tarihi," ni korumuş oluruz.

Yurddaş, Ulu Cumur Başkanımız **ATATÜRK**'ün yüce önderliği altı-nda "Türk Tarihi," ni başlangıcından başlayarak incelemekte olan ve "Türk Tarihi," nin eskiliğini, genişliğini ve yüksekliğini bütün dünyaya tanıtmaya çalışan Türk Tarih Kurumu, bütün çalışmalarında tarihî eserlere dayanmaktadır. Bu eserler, hepimizin ulusal, müşterek mah-muzdur. Onun için bu eserleri yıkılmaktan, harap olmaktan, yabancı illere ve ellere geçmekten korumak her Türk için Ulusal bir ödevdir.

Yurddaş, bu ödevi canla, başla yerine getirmeğe çalış. Tarihî eserler, bulur, böyle eserlerin yerlerini görür veya işitirsen, bu eserlerin şunun bunun eline geçmesine meydan vermeden müzelere ve hükûmet adamlarına haber ver. Kendi kendine usulsüz ve Tarih devirlerini ait üst ede-cek toprak kazılarında bulunma. Böylelikle define arayacağım diye, bulacağın e s e r l e r ne sana, ne de tarihe yarar. Sana atalardan kalmış veya eline geçmiş olan tarihî eserleri de yabancı ellere kaptırma. Bütün bunları Ulusal Kurumlara vermek kutsal amacın olsun.

TÜRK TARİH KURUMU

Mülkiyelilerin
Bayramı

Ankara — Ankarada bulunan ve mekteple-
rinin kuruluşunu 59 üncü yıl dönümünü kutlula-
mak üzere bu akşam Ankara palasta toplanan mül-
kiyelilerin Başbakan İsmet İnönü delâletile Cumur
başkanına çektikleri tazim telğrafına Ata Türk şucevabı
vermişlerdir .

İsmet İnönü .

Yıl Dönümlerini kutlula-
mak için beni anarak toplan-
malarına başlamış bulunduk-
larını bildiren telefonunuzu
aldım . Bunun için siyasal
bilgiler okulu (diplomeğleri)
sözleri üzerimde bütün
dikkatimi kullanarak düşün-
mek lüzumunu hissettim .
Bunlar kimlerdir . Fazla dü-
şünmeye hacet kalmadı .
Derhal bildim ki bana içten
sevgilerini haykıranlar ,yarım
asırdanberi Büyük Türk ulu
sunun tam anlamile millet
olmasına çalışan, onunla en
modern bir Türk devleti
kurmak için insanlık feda-
kârlıklarının hiç birini ken-
dilerinden esirgemiyen, kül-
tür, idare, intizam devlet
anlamlarını en son ilmiğ
telükkilere göre tebellür
ettirmeye çalışmış ve çalışan
yüksek arkadaşlarımdır.

İşte bu intibai kendi
kafamda ve vicdanımda du-
yuktan sonradır ki telefo-
nunuzun birinci satırının
sonuudaki dalgınlık aydın-
landı .

Ben büyük İsmet İnö-
nünün karşısında bulunma-
kla mutlandığı göreden
manen değilse bile madde-
ten uzak bulunmuş olmak-
tan teassür duymadığımı
söyleyemem. Ancak şununla
müteselliyim ki senin, haki-
katı, asaleti, millet ve devlet
için gönülleri ateşlileri be-
nim kadar ve belki benden
daha parlak görür olduğunu
bildiğimdir.

Onun için rica ederim,
söyleyiniz o arkadaşlara ki
bu devletin en aşağı 70 sene
evvelki halini bilenleri içle-
rinde bulundurmaktadırlar
ve gene İnönünde, Sakarya
da, Dumlupınarna çocuk
olarak yaşamış ve o yüksek
manalı kafiye, devlet ve
millet mefhumunu anlıyarak
karışmışlardır. İşte onların
hepsine söyleyiniz ki şimdi-
ye kadar yaptıkları temiz,
Türklüğe lâyık olabilen işle-
rine karşı kendilerine, min-
netle mütehasşısım.

Fakat gene o arkadaşlara
söyleyiniz ki Türk milletine,
Türk cumhuriyeti devletine

karşı yapmağa mecbur oldu-
ğumuz ödevler bitmemiştir
ve bitmiyecektir.

Bu dünyadan göçerek
Türe milletine veda edecek-
lerin çocuklarına, kendinden
sonra yaşayacaklara, son
sözü bu olmalıdır :

— Benim, Türk milletine,
Türk Cumhuriyetin, Türklü-
ğün istikbaline aid ödevle-
rim bitmemiştir, siz onları
tamamlıyacaksınız. Siz de,
sizden sonrakilere benim
sözümü tekrar ediniz."

Bu sözler bir ferdin
değil, bir Türk ulusu duy-
gusunun ifadesidir. Bunu
her Türk bir parola gibi
kendinden sonrakilerine mü-
temadiyen tekrar etmekle
son nefesini verecektir. Her
Türk ferdinin son nefesi
Türk ulusunun nefesinin
sönmiyeceğini, onun ebedi
olduğunu göstermelidir.

Yüksek Türk, senin için
yüksekliğin hududu yoktur.
İşte parola budur.,,

KAMÂL ATATÜRK

Paramızı artırma ve işletme Ö D E V İ M İ Z

Altıncı artırma yılındayız . her yılın bir haftası , yani birinci kânunun 12 sinde başlamak ve bir hafta sürmek üzere bu yedi günü ulusal paramızı çoğaltmak yolunda her yıl anılan bir dönüm günü yaptık . bu ne demektir ? Artırma ve para birikdirmenin günü olurmu ? ve ya böyle bir yılda bir hafta para artırmakla bu iş yetikli bir tutum ola bilirmi ? Elbet olamaz . Bu artırma kaftası bize içinde bulunduğumuz yılın artırma işine daha candan daha titiz ve daha çok gayretle bağlanmamızı hatırlatmak ve geçmiş yılda artırdıklarımızın gürdüğü işi , tuttuğu yekûnü göz önüne alarak onu çoğalttığımız takdirde nasıl daha büyük işler görebileceğimizi düşünüp ulusal ödevimize devam etmek içindir . işte bu hafta içinde bütün yurd bu konu ile meşguldür , divarlarda gördüğünüz ilanlar , gazetelerde okuduğunuz yazılar , dinlediğiniz konferanslar ve diyeşler , hep bu iş içindir . ve bu işleri yapmak ve yaptırmak içinde bir hafta ayrılmıştır . yoksa bütün yılı içinde yalnız bir hafta için artırıp ondan sonra har vurup harman savurmanız demek değildir .

Artırma işi dünyada çok önemli ulusal bir s e r v e t m e s e l e s i olmuştur . Ulusal servet dediğimiz , yurdun kalkınma ve ilerleme alanında dayandığı büyük kudret , halkın kazancından bir

parçasının ayrılıp bir araya toplanmasıyla meydana gelir . Dünyada olup biten büyük ve çok büyük işlerin hemen hepsi halkın kazancından artırıp ayırarak bankalara verdiği bu paralarla yapılmaktadır . İşte bir misal : mesela Elâziz çevresinde bir kaç senedenberi adı duyulan ve Fevzi paşa — Diyarbekir demir yolunu taahhüt edip yapan bir işveç gurubu vardı . bu gurup irandada çok önemli demir yolu işlerini taahhüt edinmiştir . Bu gurubun işlettiği para bir kişinin ve yabir kaç kişiyi olmadığı gibi bir kaç işveç bankasının ve İşveç hükümetinde değildir , bu paralar işveç halkının artırma yoluyla bankalara verdiği paralardan toplanmış milyonlardır ,

ve kim bilir dahada kaç ülkede böyle büyük ve önemli işler görmektedirler .

İleri memleketlerde artırma işi adeta bir borç bir vazife duygusu olmuştur . hakikatte böyledir . çünkü ileri yani medeni bir adamın ileriye ait , yurduna , ailesine , çocuklarına ait bir çok vazifeleri vardır . yurdu bayınlıştırmak , ailesini perişan bırakmamak , çocuklarına iyi bir istikbal hazırlamak , hasılı kendi varlığını kendi yürüten bir mevcudiyet olmak medeni bir insanın en mühim düşüncelerinden ve ödevlerindendir . işte bundan ötürüdür ki medeni memleketlerde artırma ödevi duygusu çok yükselmiştir . ve oralarda ulusal servet

çok büyüktür . dünyanın hemen her tarafına dağılıp iş arayan, kazanç kaynaklarını tarayan Avrupa ve Amerika sermayeleri hep böyle artırılmış paralardan toplanmıştır . Halk artırıyor , ve fakat artırmaklada kalmıyor . bu parkları işletmenin çoğaltmanın da yolunu arıyor .

Medeni Adam para artırır .

Medeni Adam parasını işletir .

Medeni Adam Ulusal sevete yardımcı olur ve inanır .

Geri adam Artırmaz . onu düşünmez . çünkü onun için günün hoş geçmesi gerektir . yarın için bir Endişesi yoktur , yurdunun harap , Ülusunun fakir olması onun için bir mesle değildir . yurt , ulus ve aile mesuliyeti duymaz . işte bu sebeptendir ki geri memleketlerde para yoktur . toprağı zengin, adamı çok olan Çin memleketine bir bakınız günden güne ne felaketlere uğramaktadır . yurdunun her bucağına ecnebi parası , ecnebi eli sokulmuştur . çinniler çalışır , ecnebler sefa sürerler .

Bizim yurdumuzda, Cumhuriyetten evvel tamamiyle böyle idi . Kendi ülkemizde esir gibi idik . Biz kazanırdık fakat elimizden alırlar götürürlerdi biz yine fakir ve perişan kalırdık . Bundan başa bizim Ulusal servetimizi mahveden bir hastalığımız daha vardı . Bu hastalık bu gün de devam ediyorsa da allaha çok şükür ki eskisi gibi değildir .

Eskiden paralı olanlar parasını bazan kendisinin de hatırlıyamadığı yerlere gömer , ağaç kovuklarına saklar , mağaralara gizlerdi . Sonra da ya ansızın ölüp gider , yahutta yerini söylemiş olsa bile bu paraları kimse bulamazdı . Topraklar altında kalmış kim bilir kaç milyar Altın vardır .

Parayı artırmak demek böyle küplere tenekelere sıralayıp saklamak demek değildir . Böyle olacağına geniş bir israfıla harcamak daha faydalıdır .

Artırılan paralar Bankalara verilmelidir , ve bankalarda toplanan bu paralar bir araya gelerek yurdun Ekonomik ve Bayındırlık işlerinde kullanılmalıdır ki ; Hem sahibine ve hem de yurda hizmet etmiş ve fayda getirmiş olsun . Artırmak demek çok kazanmaya da muhtaç olan bir şey demek değildir . Herkes günlük kazancının yüzde beşini ve onunu bir tarafa koya bilmelidir . Bunları hatta beşer onar kuruşta olsa kumbaralara bırakarak Bankaya yatırmalıdır . Asıl artırma ödevi budur .

Artırma işine başladığımız henüz altı yedi senelik bir iştir . 1926 senesinde bütün dünya Bankalarında artırma paraları milyonları aşmış iken bizim bankalarımızda artırılmış on paramız yoktu . Yüksek görüşlü Başbakan İSMET İNÖNÜ bir diyeti ile Ulusu bu işe de çağırır , değerli İşbankası çok büyük ve Ulusal bir hizmetle Kumbara faaliyetini ortaya koydu , diğer Bankalar da bunu örnek tutarak kumbara işine hız verildi . Bu gün artırma paraları Bankalarımızda Yirmi milyon lirayı bulmuştur .

Bunu da çocuklarımızın uyanıklığına borçluyuz . Bu işi onlar yapıyorlar . Yurttaş kazandığından bir parçasını olsun artır .

Damlaya damlaya göl olur . Meteliklerin bir araya gelmesi Ulusal serveti meydana getirir . Artır . Fakat artırdığını da Bankaya koy ! Hem sana hem yurda faydalı olur .

C. A.

DÜN—BUGÜN

Akşamı yıkarken göksünde, sular..
Salkımlar altında beyaz kuğular,
Gözünde sürmeydi ılık buğular
Daha dün ayrıldık.. unuttun bile...

Bugün dönüyorum saçlarımda ak
Yüzümde çizgiler gölgeli ıslak..
Bahara açılan pencereden bak
Kışlayan gönlüme gülme nafile.

SADI GÜNEL

Şarımızda olup bitenler

TAPUDA :

Şarımız Tapu Direktörlüğüne tayin edilen Celâl Tuna vazifesine başlamıştır. Tapu işlerinin intizamını daha fazla temin ve halkı bekletmeden işlerini kırtasiyesiz küffletsiz ve en kısa yollardan bitirmek için yeni tedbirler almağa başlamıştır.

Geçen aydan şimdiye kadar Tapuya gelen işler adet itibarile 400 küsurdur. Bunun yüzde seksenini İskân ve göçmen işi teşkil etmektedir.

İskân ve Muhacir işlerinin harç ve masraftan maaf olması varidatı bir dereceye kadar azaltmıştır.

Altan için yeni Direktör Celâl Tuna ile görüşen bir arkadaşımızın öğrendiğine göre karışık Tapu işlerinin ve bilhassa metruk emvalin muamelelerini islah etmek için önemli ve ciddî tedbirler tatbikine başlanmakta ve

Halkın dileklerini disiplinle tervîç hususunda alâka ile çalışılmak devresine girilmiş bulunulmaktadır.

Ziraat Direktörlüğünden :

Elâziz ve havalisinde çok miktarda bulunan Sakız ağaçlarına fıstık aşısı yapılarak geniş miktarda fıstık istihsal ve ihracı için programla çalışmaya başlanmıştır.

Kış münasebetile ilk baharda yapılacak sakız ağaçlarını aşılama işi için şimdiden ne kadar sakız ağacı bulunduğu tesbit olunmaktadır.

Yine ilkbaharda pamuklar üzerinde kimyevî gübrelerin te'sir derecesini anlamak ve pamuk yetiştirmek için çalışan halkın bu çok elzem istihsalatına yardım maksadile bir yerin tesbitine çalışılmaktadır.

Yağmurların mevs-

minde yağması her tarafta ekinlerin neşvünemasına çok yardım ettiği anlaşılmıştır.

HALKEVİNDE OKULLAR MÜSAMERESİ

Halkevinin tertip ettiği Okullar müsamere serisinin verilmesine çok muntazam bir programla başlanmıştır.

İkinci, Üçüncü ve birinci Okullar müsameresini muvaffakiyetle vermiş ve Elâziz halkının umumî rağbet ve alakasına mazhar olmuştur.

Bilhassa küçük mektepli artistler pek alkışlanmıştır. Üçüncü Okuldan Güzin atacın Baş öğretmen Oğuz refakatindeki Kafkas danslarıyla küçük handanın klasik tağannisi ve Öğretmen Ömer

Sonu sayfa 12 de

Elâziz in Mümtaz Evlâtlarından

MERHUM HACI HAYRI ve ESERLERİ

Budanın şaheser heykelini Otuz beş senede ikmal ederek budist aleme ve san'at tarihine veren san'atkâr fakrû zaruret içinde öbür dünyayı boyladı ve bir hiç oldu. Yüksek Harputta doğan ve yüksek ruhunu iki nefis eserile bize ulaştıran Merhum Hacı Hayrı Ergani maddenî Mutasarrıfı iken vefat etmiş ve budist san'atkâr gibi müreffah bir fikir ve sanat adamı olmadığı anlaşılmıştır.

Onun da hayatı faragatle doludur. O sadece kendisini eserlerine vermiştir. Ediplerimizden merhum Bay Alinin bir lügatçesini hatırlayanlarımız pek çoktur. Zarif ve nekteli buluşlarile bu değerli Edip dahi gelmesini manalandırırken :

— Dahi : Herkes gibi düşünmeyen, ve düşünmesi hiç bir düşünceye uymayan adamdır. Diyor.

Filhakika Hacı hayrı, kuvvetli buluşlarile fikir ve şiir aleminde bir dahidir denilebilir. Çünkü buluşlarında ki, beyanında ki orijinalitelerin başka tarifi yoktur ve olamaz. İşte biz bu satırlarla bu üstün duygulu Şairi, Elâzizlilere onur (grur) verecek bu bağıryanık san'atkârı aydın gençliğe hatırlatmak istiyoruz.

Hacı Hayrının halka çok yakın parçaları bestelenmiş olduğu halde bu güne kadar ve yarından öteye hükümünü icra etmiş ve edeceğine göre unutulmasına imkân yoktur. Ancak unutmamak kâfi değildir. Unutmayışın görünür icaplarını yapmak lâzımdır.

MERHUM HACI HAYRI
Başlıca iki eser bırakmıştır :

- I - Hatırai ahtı şebap ki menzumdur.
- II - Nümunei muharrerat ki mensurdur.

Hacı Hayrı güzel düşüncelerin, bedîî efkârı terennüm edişin ulaşılması güç şahikalarına çıkmış ve yanık bir eda ile hayatın fani olduğunu ve her fani gibi bakadan ümidini kesmiş olarak hatırai athı şababında :

Okunupbu eserim hatırai
ahtı şabap,
Beni yad eyleyeler pirü
civan ve ahabap,
Bu fena hanede kalmaz
Hayri ?
Bari mecmuayı Hayri
kalsın.

Diyerek kendisinden sonrakilere hayatının en belîğ ifadelerini veriyor.

Harput ; Osmanlı imparatorluk tarihinde Türkiyemizin mühim bir kültür beldesi idi. O zamanın yetiştirdiği medreseli münevverler yakın vakte kadar yaşıyorlardı. İşte Hacı Hayrı da bütün bu münevver zümre içinde en çok temayüz eden ve bize zamrın bedi-

atını veya bedîî telâk-kilerini, güzide efkârını tağannî edenlerin en öndesidir.

Hacı Hayrı'nın bazan zümre edebiyatına, bazan divan edebiyatına doğru meyil etmiş ve bazan da Fuzuliye, Galip dedeye Yunus emreye ve muasırlarına kadar aktığını görürüz. Hacı Hayrı'nın en karakteristik tarafı yaşadığı devrin tura ve yasa larını hareketine engel olmuş birer zincir telâkki etmesi ve bu itibarla :

Nolaydı y a r nolaydı ,
Saki, badeler dolaydı ,
Şu benim gönlüm için
Bir kanun icad olaydı .

demesi gibi dahiyanec bir tehassüs tarzile ve nihayet her dahi gibi cemiyet nizamları fev-kine çıkışı, devrinin sosyal , siyasal ve ya genel bir ifade ile genel durumunu dünyalara sıkılamak istemeyen hayatına muhalif görmesi ve manevî otoriteye malik olmayan kanunların riayette bulunması ve yahut insel aşka kanunla hudut çizilmiş olmasıdır.

Acaba Şairin gönlü

için bir knun icad olsaydı ne olurdu ve ne yapılacaktı. İşte asıl işin iphamlı ve muğlak ciheti burası olmakla beraber böyle hudutsuz bir huriyetin bu çok ince duygulu adam tarafından kötü kullsnılmış olmasına asla ihtimal verilemez. Zira o nihayet yine Ş a r k edebiyatının ezeli derdi olan gülü, bülbülü ve eritilmiş yakutu terennüm edecekti.

Hacı hayrı da bahtından şikâyetçi, O da Fuzuli gibi bedbindir. infaalını :

Meyhaneler kapusu bahtım
gibi kapansın .
Rindane bade içmek sensiz
yasak olaydı ,

Nolaydı yar nulaıydı .
Saki bade dolduraydı
Şu Garip gönlüm için
bir kanun icat olaydı .

parçalarda izhar ediyor.

Hatırayı ahtı şababından aldığımız bu parçalar halk diinde ve bestekâr elinde ufak tefek değişikliğe uğramış olmasına rağmen aslındaki ulvî beyanı, her Harf ve kelimesindeki pek samimî ölçü ve raşeyi muhafaza etmiştir.

Elâziz fikir aleminin,

Elâziz gençliğinin Gelibolular gibi, Diyarbekirli gibi , nihayet kadr şinas Türk gençliği gibi Harputun, Elâzizin bir Fikreti , bir Namık Kemali olan Hacı Hayrı yı yad etmeleri çok yerinde bir hareket olacaktır. Ve bu kemallı hareket, san'at ve fikir hadımlarını taltif ve teşvik etmekle kalmayacak bir olgunluğun, san'ata hurmetin , faziliyetli bir ölünün edebî eserlerine , bedîî hatırasına samimî bağlanışın ve taktirle yad edişin asıl abidesi olacaktır.

B. Turgut Okaygün

Şarımızda olup bitenler

9 uncu gayfanın sonu

tarafından Okul atölyasında ve müsamere için yarım saatta yapılan Pulluk çok taktir kazanmıştır.

Küçük Okulların gösterdikleri çok şayanı dikkat san'at ve sahne kabiliyeti bütün Halkın coşkun tezahüratına, alkışlarına vesile olmuştur.

Mevzularını inkilâbın orijinal akışından alan ve pek canlı muvaffakiyetler göstermiş ve Dördüncü okulla İkinci okulun müsamereleride harikulâde güzel olmuştur. Bilhassa biriktirme haftasına rastladığı için Ulusal ekonomiden pek ilhamlanan bu müsamereler Halk arasında müsbet ve geniş bir propağandaya vesile olmaktadır.

Halkevinin Orkestrası müsamerelerde en ilk yardımcı rolü almıştır.

Bayındırlık İşleri .

Yapdırılmakta olan

hastahane binasının inşaatına devam edilmektedir. ve ikinci kat kargir işleri bitmiştir . çalısı kapatılmak üzredir .

İstasyon caddesinde yaptırılmakta olan ATATÜRK İlk okulunu inşaatının ikmalına önemle çalışılmaktadır,

Keban - varyant yolunun Elâziz ciheti tamamen ikmal edilmiş Arapkir cihetinde 2,5 kilo metrelik kısmın toprak düzeltilmesi işi bitmiştir .

Elâziz cihetinde mütaahhidine ihale edilen 18 menfezin inşaatının ikmalına pek az birşey kalmıştır . Fırat nehri üzerinde 110 metre tolu nda keban köprüsünün inşatı vekâlet tarafından mütaahhidine ihale edilmiş inşaatı önümüzdeki teşrin aylarında ikmal edilecektir . Fırat ve Murat nehirleri üzerinde yapılacak betonarme höprülerin etütleri yapılmaktadır. Munzur suyu üzerinde kerestesi halk tarafından te'min

edilen ve işçiliği Vilâyet Nafiası tarafından yaptırılan Mazgirt köprüsü ikmal edilmiş ve mazgirt kazasına Elâzizden Otomobille gidilmek imkânı temin edilmiştir

— Elâziz — Diyarbekir yolunun kışın kapanan Deveboynu güzergâhı tebdil edilerek Gölcüğün şimalinden geçmek ve kış yaz gidiş gelişe müsait Varyant yolu bu sene zarfında ikmal edilecektir.

Elâziz — Diyarbekir yolunun Maden deresindeki dar ve bozuk virajlar , şömendöfer inşaatı dolayısıyla birçok yerlerinde güzergâh değiştirilmiş ve bu yolda muntazam Otomobil servislerine müsait bir hale getirilmiştir.

Elâziz—Malatya yolunda beş kilometrolük kısmın esaslı toprak tasviyesi ve esas tamir ve köprüleri inşa ve tamir edilmiştir.

Artırma ve Biriktirme Yedi günü

Yazan : ZİYA GÖKMEN

Her yıl Birinci Kânunun onunda başlayan, Ulusumuzun artırma yedi günü bu altıncı yılında da ruhlarda bu ulusal andı perkiten coşkun heyecanlara kayuak oldu. Okullarda öğretmenler, yarının neslini yaşamaya karşı kuvvetli yetiştirmek için çocuklarımızı artırma eğitimle de silahlandırmaya çalışıyor

Yerli malı kullanmak, kazançtan artabilen bir parçayı yarının ihtiyacına karşılık olarak saklamak ; fazla parayı bir lira da olsa evde, sandıkta saklamayıp Bankalara yatırmak, küçüklere Kumbara edindirip ellerile hem yetiştirmelerine karşılık olarak Bankalarda ırmak ve hem de biriktirmeye alıştırmak, bizim yaşama katımızı yükseltecek, genliğe, bayındırlığa götürececek yollar, ekonomi alanında da kalkınmamızın temeli olan bu konu üstünde durmak, gerek halkın ve gerekse çocuklarının kafasında bu düşünceleri işleyerek bir inan haline getirmek, onları ellerine geçen paralardan günlük ihtiyaçtan artanlarını savurmaya değil , biriktirmeye , biriktirdikleriyle yurtta Cumurluğun kurduğu ekonomi işlerine, şimendüfer yapmak için Hükûmetin vakit vakit yaptığı istikrazlara ortak etmeğe alıştırmak gerektir.

Bu işlerde başka Uluslardan alacağımız

çok değerli örnekler vardır. Fransızlar acunun en tutumlu bir ulusu tanınmıştır, onlarda ulusal bir huy vardır , biriktiricilik huyu, bankaların kumbara yolile biriktirmeyi ortaya koyması yenidir, eskiden her Fransız aylesi çocuğuna bir çorap verirmiş, bu çorap ayağa giymek için değil, içine babasından aldığı gündelikten artıracığı parayı koymak ve biriktirmek için, çorap doldukça bankalara boşaltırmış, büyümüş ve sosyeteğe karışmış bir Fransızın değerinden konuşulduğunda (çocukluğunda şu kadar çorabı para ile doldurmuştu) derlermiş, işte bu eğitimki Fransızları acunun en tutumlu, zengin bir ulusu yapmıştır, 1870 savaşında Almanlar Parise girdiğinde çıkmak için 5 Milyar frak şart koşmuş-tular, Fransızlar biriktirdikleri para ile, evlerde çocukları henüz dolmamış çoraplarını boşaltırık, kadınları ziynet takınmalarını vermek gibi acuna yurt severliğin en yüksek örneğini göstererek düşmanların yurtlarından çıkarabilmişlerdi, sonradan da Cumurluk Fransasının şömendöferleri, köprüleri, limanları, ağır endüstrisi işte biriktirilen bu paralarla kurulmuştu , Fransız bankalarının kasaları bu paralarla doldu, paraya sıkışan uluslar en çok Fransadan ödünç para alırlar, istikraz aksiyonları

Fransız borsasında satılır, gelirleri bu kasalara, dolayısıyla tutumlu Fransız ulusunun cebine girer.

Başka uluslarda da tutumun nasıl yer ettiğini gösterecek bir misal vereyim, vakit Amerika'da çalışarak para kazanmış, Elâzizli bir dostum anlatıyordu, (iyi gördüğüm Amerikalı bir dostum günün birinde bana sormuştu, Bankada kaç doların var? Bankaya para yatırmadığını söyleyince, öyle ise sen iyi adam değilsin, artık ben seninle görüşmem demişti, bu söz beni uyandırdı, ancak Bankaya para yatırıp cüzdanımı alıp gösterdikten sonra bu Amerikalı ile dostluğumu yenileyebilmiştim) demişti.

Bankada hesap açmamış, soysal gidise ayak uydurmamış kimselere soysal bir adamın yüz çevirmesi ne kadar doğru bir harekettir? para artırıp bankaya yatıran adam kendisini sıkıntıya karşı sigortalamış demektir, kendisini yaşamada kollamayan adamdan çok zarar gelebilir, zararı dounabilecek adamla neye dost olmalı? Amerikalının böyle düşünmede yerd n göğe kadar hakkı var.

Altı yüz yıllık saltanat çağında ekonomi bakımından çok acı ve ağır bir durumumuz vardı, acı ile anarız ki: O çağ nesli hiç ekonomi huyla edinememiştir. Her çağda bir çok zenginlerimiz üremiş'ir, fakat büyük babalarından süre gelmiş, kaç torunun elinde servet görebiliyoruz? çoklarında (bu gün varmı? tanrı kerim, yarını düşünme) fikri kafalarda yılan gibi çöreklenmiş, çok kişiyi sürüp savurmaya alıştırmıştır, hayat hatayı bağışlamaz, böyleleri yoksulluk içinde kıvrım kıvrım kıvranırlar, bu yöndende saltanatın ulusa karşı büyük fenalıkları tokundu, başta örnek sultandı,

kendisini koca bir ülkede bir çiftlik kahyası sanıyordu, sarayda sonu gelmeyen savurmalar, etrafındakiler de perde perde bu yolu tutmuşlar, hatta okuyup yazmış, işyarların çoğuda tutumunda aşağı yukarı bu devletlilerin yolunda gidiyordu, geliri aşan bu bütçelere hangi kese dayanabilirdi, eğlenceye, sürüp savurmaya yetişemeyen paralar ulustan çalınıp çarpılma ile tamamlanırdı.

Saray ve devlet israfının ulus gömüsünü tam takır hale getirmesi karşısında çoğu Fransadan olmak üzere, yadellerden borç paralar alınır, saygısızların bu yaptığı borçları şimdi Cumurluk yönetimi her yıl bütçesine birer parçasını koyarak ödemektedir.

Saltanatın ahmaklık kertesine varan işlerinden birisi de kuvvetli zamanlarından başlayarak yabancı uluslara kapitülasyon denilen bağışlar vermesi idi; Kapitülasyonlar yabancılara yurdumuzun Maden, şimendüfer gibi varlık kaynaklarını bağışlamıştı, yurtla hiç bir endüstrinin, fabrikaların kurulmasında imkân veremeyordu, çünkü gümrükler alabildiğine indirilmiş, her ulus fabrikasının malını dilediği fiatlarda Türk pazarına sürüyor, memleketin parası oluk oluk yad ellere akıyordu.

Lozan barışı bunların hepsine birer birer sonuç verdi, bu barış ne kadar zorlukla başarılabilmişti, Avrupanın kapitalist uluslarının Hükümet adamları Türkün kurtuluş utkusunu kıskanmışlardı, sanıyorlardı ki bu savaşı kazansakta yurttaşların özünde gerilikler yine yerleşip kalacak, böylelikle bu utkunun ilerisi bir hiçe varacak... hiç unutamayız, o zamanlar İngilterenin baş delgesi Lort Kürzon, o İngilterenin ağır başlı görünen siyasa kurdu

hintlilerin bu günde taşıdığı tutsaklık zincirini perkiten eski Hint İlbaşı, baş delgemiz İsmet İnönünün önüne boguna engeller yığıyor, Sakarya boyunda dökülen kan dayanan ulusunun bu kükremit arslanına, karşı gelemediği yerlerde diş gıcırdatıyordu, Kürzonun kara düşüncesi şu idi, ne olursa olsun Türk yurdunda varlık gösteremez, Türk kalkınamaz, ne kadar aldanıyordu, bu türk düşmanı siyasacının bu günkü başarılarımızı görüpte yaptıklarından insanlık namına utanması için bir parça daha yaşamasını çok isterdim.

Bu anlattıkları, dün gömdüğümüz, hatırladıkça yaptıklarımız karşısında ulusal gururumuzun kabardığı, bize yapılanlar karşısında da o günlerden evvelki acı duruma bir an için döşmemek için içimizde saklanması gereken acı hatıralardır.

Devrimin yurt soravında ortaya koyduğu realitelerden birisi de yurdun cumurluk bütçesi ve türk enerjisi ile kurulması düşüncesidir. Bu gün yaşama araçları olan fabrikalar bu bütçe ile yükseltiliyor.

Yılı gila daha çok fabrikalı, yeniden yenige yapılmış Demiryolları ile ulusun yaşayışını daha perkitcek her yönden pek çok başarılarla aktarıyoruz, bu bütçeyi kuran büyüklerimiz, koruyan büyük

ulusumuzdur, yabancı sermaye isterse yurda gelebilir, fakat saltanat çağındaki dik başlığı ile değil, ulusun şerefinden ve varlığından bir kıymığına bile göz dikmek şartile.

Karstan Antalya'ya, Trakyadan Van ötesine kadar çaprazlama uzanan, bin bir sıkıntı ile kartardığımız ana yurdumuzda büyük ulusumuz başındaki seçkinlerinin bir birini tamamlayan düşünceleri ve kuruculuğı ile, yetişmiş ve bir taraftanda yetismekte olan teknik adamlarımızın ortaya koyacakları ideellerle, Türk sermayesi ve türk emeğı ile bağımsızlıklar kuruyoruz, her gün hızını birer parça daha artıran bu savaş bizi yarının kolu bükülemez türkiyasına götürüyor.

Yapılacak işlerde gereken sermaye engin ulusumuzu bütçesi, biriktirdiği ve biriktireceği paralarıdır. Ulus bu işlere derin bir güvenle bağlılığını Erganı ve Sivas, Erzurum Demir golları istikrazına sarılışındaki kuvveti e göstermiştir.

Biz yetiştireceğimiz nesle babalarının bu göğüs kabartan tutumundan örnek verirken onlardanda ellerine geçecek her parasında tutumlu, biriktirici olmasını isteyeceğiz ve onları bu eğitimle yetiştireceğiz.

Bu günden yarına artırılıp bankalara yatırılacak her para, bizi yarının uğrayacağımız herhangi bir sıkıntısına karşı sigortalayacağı kadar, gönlümüzde baslediğimiz, arkasında koştığımız yurdun kurulma ve şeneltılme davasında yabancıya minnet etmeden bizi dileklerimize kavuşturacak ve sınırlarımız havasında gerdiğimiz

kanatları çoğaltarak yurda dıştan göz dikenlere karşı koyacağız. Artırma ve biriktirme yedi günü bu önemli konunun fırsat düşürülüp her günden fazla Türk gençliğine her köşesi açık, açık tekrarlanacağı günlerdir.

Gençlere türk malı kullanmasını söyleyoruz, Türk emeğine değerini verdirmek, türk emeğini emeklendirmek için.

Gençlerden artırıcı ve biriktirici olmasını istiyoruz, yarın sosyeteye karıştıklarında genlik

içinde yaşayabilmeleri için tutumlu olmanın gerektiğinden .

Halktanda böyle olmasını bekleyyoruz, kendisini yaşama zorluklarına karşı koruması, Cumurluk yapısındaki ulusal ödevlerini başarabilmesi, damarlarında aynı kanı, kafalarında aynı düşünceyi taşıyan On altı milyonu taşan yurttaşların birbirinin emeğini değerlendirmeleri ve yardımlaşmaları için .

ZİYA GÖKMEN

Turan Matbaası

Okuyucularımıza ve kentimizde bulunanlara Ramzan

Bayramını Kutlularız

MAHMUT SAKIROĞLU'DAN
ALINDI